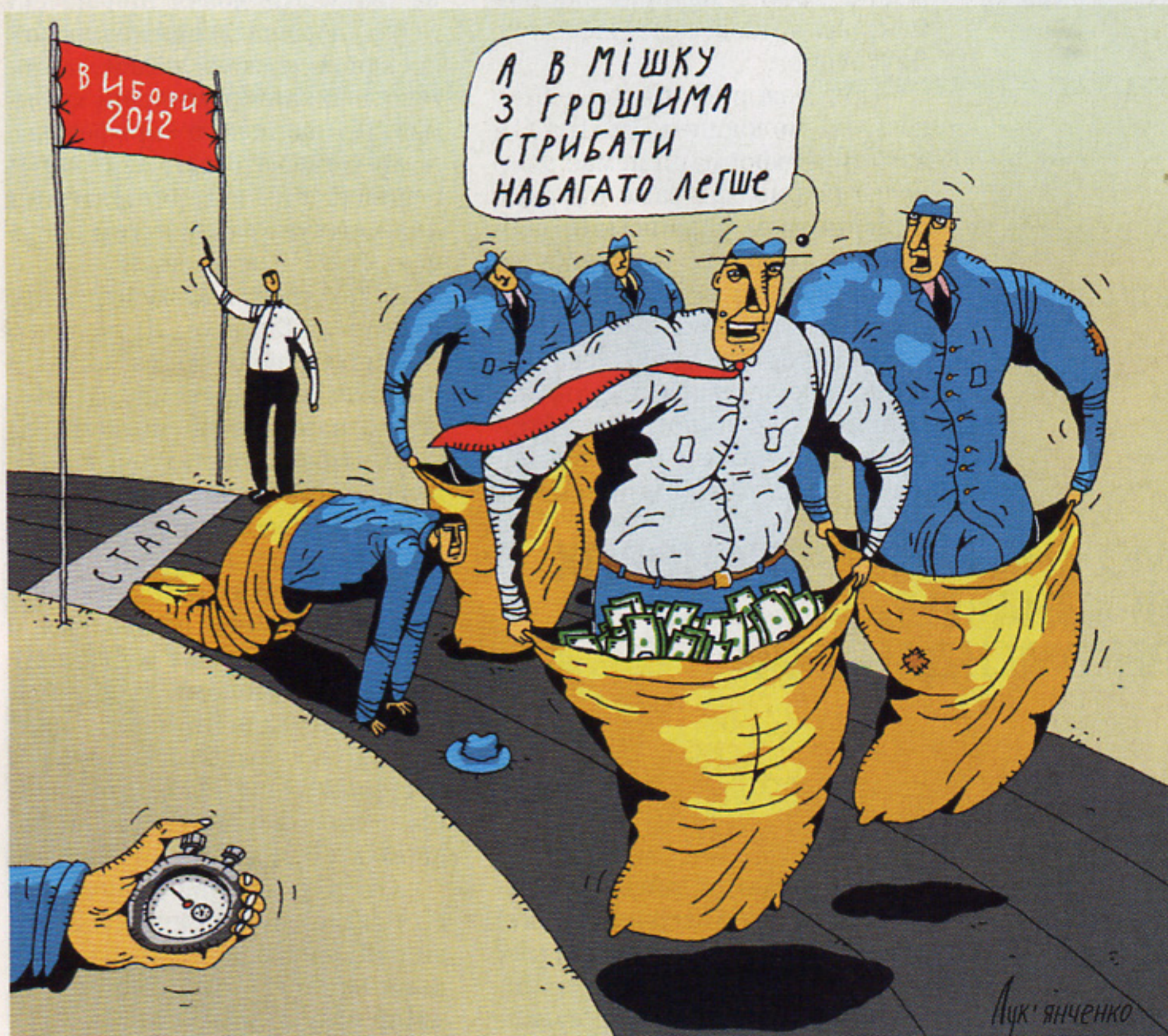

ГОТУЮТЬСЯ «ДАТИ В ПИКУ»?

Влада шукає механізми компенсації величезних втрат підтримки, яких зазнала протягом двох років. Схоже, планується знову вдатися до масштабного застосування адмінресурсу, маніпуляцій і фальсифікацій. Це підтверджують, зокрема, плівки Забзалюка

Автор:
Леонід
Александров

Нині рейтинг влади, за різними опитуваннями, становить 14–18%. За інформацією ЗМІ, навіть керівник виборчого штабу регіоналів Андрій Клюєв змушений був донести до президента свої сумніви щодо шансів партії отримати не те що конституційну, але принаймні просту більшість у майбутній Верховній Раді.

КУЛАКИ НАПОГОТОВІ

Коментуючи поразку Януковича і його російських консультантів 2004 року, один із них Ілєб Павловській заявив, що революції в Україні «просто вчасно не дали в піку». Попри непевність такого висновку, його, здається, бере на озброєння нинішня влада. Принаймні та її частина, яка підштов-

хує керманіча домагатися перемоги будь-що, граючи на комплексах і стереотипах. Нині Янукович та його оточення відкрито, навіть демонстративно збирають до рук усі силові важелі. Після призначення керівниками МВС і податкової служби осіб, яких пов'язують зі старшим сином президента, у цих відомствах розпочалася справжня чистка – розстановка на ключові посади людей, відданих новому керівництву, причому по всій вертикалі, з низу до верху. Подібне, мабуть, очікує і на СБУ, і тим більше на Міноборони, нове керівництво яких також вважають близьким до Олександра Вікторовича – старшого сина президента.

Окрім відвертих натяків на готовність до силового сценарію

такі кадрові кроки влади напштовхують на інші серйозні висновки. З'явилися припущення, що в разі програшу владою парламентських виборів провідні олігархи запропонують Януковичу відмовитися від балотування у 2015 році, призначити наступника і під гарантії безпеки відійти від справ. Однак нинішній глава держави може справедливо вважати єдиною гарантією для себе постійне перебування при владі. Тож «щире здивування» (якщо перефразувати відомий нецензурний вислів голосу, схожого на Рибаківа, на плівках Забзалюка) може очікувати не лише на опозицію, а й на донецькі олігархічні кола. Зрештою, вже зараз вони власноруч усуваються від «державних справ»: силовий блок – у руках «Сім'ї»; економіку передоручають альянсу Фірташа – Бойка – Хорошковського.

СЮРПРИЗИ ДЛЯ ОПОЗИЦІЇ

Беручи до уваги оприлюднені розмови, наявні на плівках Забзалюка, під час парламентської кампанії влада готується застосувати широкий арсенал заходів (про цей факт ЗМІ чомусь згадують значно менше, ніж, наприклад, про обставини чи суму підкупу депутатів, адже таким, на жаль, не здивуєш).

Окрім прозорих натяків на застосування репресивного апарату серед чітко озвучених на плівках Забзалюка планів є заведення до складу виборчих комісій формально від опозиції своїх людей представниками влади. У такий спосіб будуть отримані можливості для ухвалення потрібних рішень у комісіях, де влада навіть може і не мати формальної більшості. Результат відомий із місцевих перегонів-2010 та подальших довиборів: спираючись на законодавство, яким розширено права

виборчих комісій, вони можуть позбутися усіх представників опозиційних сил, спостерігачів і журналістів (під приводом того, що вони «заважають роботі комісії») й надати потрібний владі результат. Як це мало не сталося 12 лютого 2012 року у Червоноармійському районі Житомирської області, де відбулися дострокові вибори в обласну раду за 41 мажоритарним округом. Напередодні перегонів обласна виборча комісія відмовилася реєструвати офіційних спостерігачів від одного з опозиційних кандидатів. 11 лютого 2012 року Житомирський апеляційний адмінсуд зобов'язав зареєструвати 38 офіційних спостерігачів від нього. Однак 11 лютого ОВК, в якій переважали представники влади, відмовилися виконувати рішення суду, грубо виставивши спостерігачів за двері. Членів комісії вгамували лише після втручання наряду міліції.

Найвразливішими є кандидати на мажоритарних округах. Нині триває активний пошук псевдоопозиційних «нових облич» насамперед на аграрних територіях майбутніх виборчих округів. Про це якраз і розповідає голос, схожий на голос голови фракції «Реформи заради майбутнього» Ігоря Рибаківа, на плівках Забзалюка. Їм пропонується отримання широкої підтримки з боку влади (адміністративний ресурс) та наближеного до неї бізнесу (фінансова підтримка). Влада прагне відтворити успіх «ЗаЄДУ» 2002 року, коли тій із рейтингом 12% прямо чи опосередковано вдалося залучити до своєї фракції більшість депутатів від мажоритарних округів у Верховній Раді IV скликання. Передбачене угодою про об'єднану опозицію від 22 січня 2012-го формування єдиного списку кандидатів-мажоритарників поставило під сумнів успішність цієї технології. Підтвердженням стали вибори у згаданому Червоноармійському районі, де, попри масштабне застосування владою адмінресурсу, погодженому кандидату «Батьківщини» та «Фронту змін» вдалося перемогти із результатом 43% голосів (що для мажоритарних виборів у Центральній Україні є доволі високим показником). Тож якщо раніше оглядачі прогнозували перемогу провлад-

них кандидатів за 160–180 мажоритарними округами із 225, то останнім часом представники опозиції заявляють уже про свою впевненість у перемозі у більшості з них та намірах серйозно поборотися за ще третину, визнаючи за владою перспективу впевненої перемоги не більш ніж у 35–40 округах.

Утім, спочивати на лаврах опозиції зарано. Хто сказав, що непотрібного кандидата у депутати, тим більш заздалегідь погодженого і оголошеного єдиного кандидата від опозиції взагалі зареєструють? Ці наміри, зокрема, в останньому інтерв'ю **Тижню** фактично підтвердив Тарас Чорновіл, до речі, колишній колега по фракції Рибаківа. Одним із варіантів може бути рейдерська схема – скасування судом рішення з'їзду партії про висунування кандидата у депутати за скаргою одного чи кількох делегатів. Хоча, відповідно до нового закону, ЦВК не може знімати кандидатів з перегонів, це легко можуть зробити прокурорські працівники. У Криму на виборах 2010 року масово «закривали» потенційних кандидатів від «нерегіональних» партій, звинувачуючи у кримінальних злочинах. Опозиціонерам можуть «шити» навіть виборчі злочини, наприклад, підкуп виборців (ст. 157 КК), імітувати який досить легко. До кандидатів-мажоритарників можуть прийти не лише з прокуратури. Зважаючи на те що в їхніх лавах буде немало представників бізнесу, можуть долучитися і податківці, і УБЕЗ.

Влада має важелі для того, щоб застосувати і менш жорсткі, але ефективні технології з викривлення волевиявлення виборця. Зокрема, це стосується перекроювання виборчих округів в інтересах певних депутатів від влади. Адже склад ЦВК на сьогодні, за поодинокими винятками, підконтрольний владі. Найбільший ризик для опозиції – це створення абсолютно нерівних, неконкурентних умов у веденні виборчої кампанії. Починаючи масштабним підкупом виборців і завершуючи повним домінуванням в інформаційному просторі. До речі, як свідчать внутрішні джерела у київській Партії регіонів, технологі-«гречкосії» Леоніда Черновець-

САЛАТ ІЗ «ТУШОК» ЗІ СКАНДАЛОМ

23 грудня Роман Забзалюк, тимошенківець із практично 17-річним стажем, раптово вийшов зі складу фракції БЮТ. Пресі про це стало відомо майже негайно. Але тільки 10 січня спікер Верховної Ради Володимир Литвин оголосив, що черговий перебіжчик зібрався до депутатської групи «Реформи заради майбутнього» (де сконцентрувалися депутатські «тушки»), заяву про вступ до котрої Забзалюк написав іще 27 грудня. Жодних пояснень цьому крокові Забзалюка не було. І лише 8 лютого депутат провів прес-конференцію, на якій зробив сенсаційну заяву: це була «спецоперація», за вихід із БЮТ лідер «Реформ заради майбутнього» Ігор Рибаків заплатив йому \$450 тис. На доказ своїх слів Забзалюк надав п'ять коротких (приблизно по хвилині) фрагментів аудіозапису розмов, а також їх розшифровки. На записках (слухайте на сайті www.tyzhden.ua) голос, що нагадує Рибаківа, обговорює ціни підкупу депутатів (за півмільйона доларів), механізм «додаткових виплат» (\$20 тис. щомісяця за умови «правильних» голосувань), а також технологію фальсифікації майбутніх парламентських виборів. Певного моменту «Рибаків» прямо заявляє, що наказ вести таку діяльність дістав особисто від президента Януковича.

Тиждень наводить фрагменти розшифровки плівок Забзалюка, де голос, що нагадує депутата Ігоря Рибаківа, описує технологію купівлі депутатів та фальсифікації виборів

1)
З.: («Роман Забзалюк»):
Задырко получает или нет?

Р.: («Ігор Рибаків»):
Задырко получает двадцатку. Но он два месяца ничего не по-

лучал. Он не голосовал по моей команде. Послушай, на ..., я ему в руки ничего не даю, за...л, что ты, б...

З.: Все, все, что ты начинаешь? [...]

Р.: Он пришел ко мне, я его спрашиваю: «Как ты голосовал на двух пленарных неделях, за восемь дней. И сколько ты раз голосовал по моей команде?» Он говорит: «Два раза». Вот за два раза я ему две тысячи давал, а остальное – пошел на [...] То есть, здесь сдельщина.

2)
З.: Можно мне сказать: начало разговора – это где-то 500 тыс.? Можно так сказать?

Р.: Да! Да! Да-да! Начало разговора – 500 тыс., а там все, чтобы четко все остальное... Это раз. И второе – если мы с ними договоримся, то мне на Западной Украине как воздух нужны кандидаты. То есть мне сам президент Украины...

З.: В ОВК или депутаты?

Р.: Да кандидаты в депутаты, б...! Там будут БЮТ и Яцика давить.

З.: Януков... это... Яценюк?

Р.: Да. Яценюк. Мы сегодня... Президент лично меня на встрече попросил: «Дай мне больше, максимально, б..!»

3)
Р.: Нам любые кандидаты нужны. Любые, б...! Главное, чтобы они были с нами. Те, которые, б..., имеют рейтинг на Западной Украине. По х..., откуда они там. Главное, чтобы у меня были эти рабы [...] Мажоритарку отдадим под них. Всю власть, которая есть: область, губернатор, главы администраций, СБУ, прокуратура – все будет под него. Весь админресурс. Так жестко, что они ох...т.

кого на сьогодні ледь не у повному складі працюють на Партію регіонів.

«І НИХТО НЕ ДІЗНАЄТЬСЯ...»

Водночас готується нейтралізація вчасної і адекватної реакції Заходу на перебіг виборів в Україні. Розробка його відбувається за класичними працями, які змальовують історію та методику спецоперацій радянських спецслужб. Прикладом може служити нещодавня ситуація навколо заяви керівника місії Євросоюзу Жозе Мануела Пінту Тейшейри щодо призупинення деяких програм фінансової допомоги Києву з боку ЄС. Низка ЗМІ поширили перекручену інформацію про висловлювання дипломата, що були не на користь української влади. За свідченнями джерел у вітчизняному МЗС, скандал мав дістати продовження, зокрема у вигляді протесту з українського боку. Втім, цього разу нашарування «викривлень» і «неточного передання інформації» було розплатане доволі оперативно, і розвиток конфлікту припинився. Однак такі випадки, а також історія некоректного коментування українським МЗС нібито відкликання тодішнього посла Франції Жака Фора улітку 2011 року через його заяви щодо Тимошенко наштовхують на висновок: дипломати, які працюють в Україні тривалий час, адекватно оцінюють ситуацію і здатні вчасно й коректно повідомляти провідні країни світу про місцевий стан справ, можуть виявитись об'єктами інформаційних спецоперацій із дискредитації джерела.

Водночас, українські можновладці розгортають у Європі

власні рупори. Так, у січні цього року в Брюсселі розпочав діяльність «Європейський центр сучасної України». До його роботи, як вважають, має долучитися народний депутат від ПР Леонід Кожара. А співпрацювати можуть євроексперти, раніше помічені в коментуванні на користь російської чи сучасної української влади (зокрема, Інна Кірш). Такі центри мають створювати «інформаційний шум», підтримуючи традиційну думку «спостерігачів СНД» про те, що в Україні «все відбувається нормально».

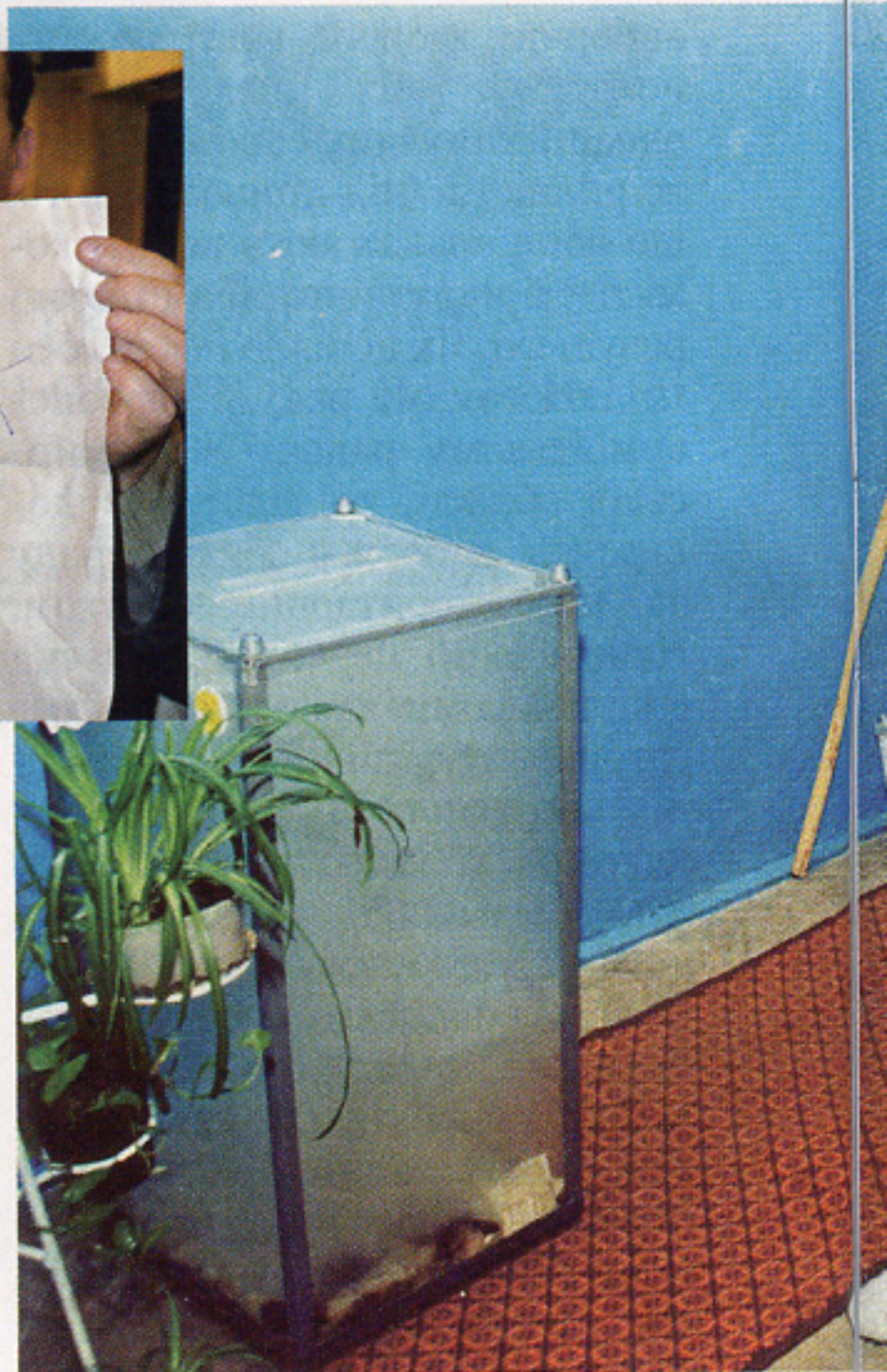
І ще одна цікава риса. «Олюдненню» образу Януковича та його політсили у 2005–2010 роках чимало сприяли американські політтехнологи під керівництвом Пола Манафорта. Саме їм приписують відхід риторики регіоналів від безапеляційного «тому що» й поділу України на три сорти до цивілізованого «покращення життя вже сьогодні» та інших припустимих у сучасному світі гасел. Однак, схоже, послуги Манафорта і К° цього року затребувані не будуть. Можливо, у колишніх замовників змінилось уявлення про методи здобуття й утримання влади.

ЗМІНИТИ ПРАВИЛА ПОСЕРЕД ГРИ

Коли торік у листопаді Верховна Рада прийняла новий закон про вибори безпрецедентною для останнього часу більшістю голосів у 366 народних депутатів, поодинокі критичні заяви просто потонули в суголосному хорі ПР, БЮТ і ФЗ. Переважна частина опозиції переконувала в правильності рішення голосувати за

«ДИВО-РУЧКА». у 2004 році давала можливість у найпростіший спосіб отримати потрібний владі результат на виборах

такий закон. Мовляв, заборона зняття кандидатів Центровиборчкомом і ухвалення рішення виборчими комісіями більшістю не від присутніх, а від складу, а також низка інших норм стануть запобіжниками проти фальсифікацій. Так, влада дістала підвищення прохідного бар'єра до 5%, повернення до пропорційно-мажоритарної системи, заборону на участь блоків у виборах і таку їй необхідну позитивну реакцію ЄС.

Однак закон, у супереччю рішенню Конституційного Суду від 1998 року, дозволяє одночасно балотуватись і за партійним списком, і за мажоритарним округом. На думку

Вперед у 2004-ий

Україна ризикує повернутися до масштабного спотворення електоральних настроїв суспільства, що було притаманно останнім рокам президентства Леоніда Кучми і, зрештою, призвело до Помаранчевої революції. Не зникли такі технології і після 2004-го, однак донедавна їх застосування було локалізовано південно-східними регіонами, у яких влада де-факто ніколи не змінювалась. Хоча після останніх президентських виборів стара практика знову поширилася на всю територію держави.

Високий рівень

Шкала фальсифікацій

Низький рівень

2002

Вибори народних депутатів України
«М'яке», а подекуди й активне застосування адміністративного ресурсу, обмеження доступу опозиційних сил до ЗМІ, в окремих регіонах – факти фальсифікацій та підкупу виборців.

2004

Вибори президента України

Масове застосування владою адміністративного ресурсу в усіх регіонах, монополізація інформаційного простору. Під час волевиявлення зафіксовано масштабні фальсифікації: масове вкидання виборчих бюлетенів, накручування 100% явки у східних регіонах, масові міграції провладних виборців між дільницями з відкріпними талонами, махінації на користь провладного кандидата під час голосування вдома, безпрецедентне застосування адміністративного ресурсу.

ФОТО: УНІАН

деяких оглядачів, цю норму залишили навмисне, аби домогтися на «красивих» підставах перегляду виборчих правил: спрямувати подання до КС щодо його неконституційності й на основі рішення відтак змінити закон про вибори. До речі, Роман Забзалюк під час презентації своїх плівок ЗМІ зазначав, що справді ставив свій підпис під відповідним поданням, яке готували в надрах фракції «Ре-

2004 РІК. Якщо результат на дільниці заздалегідь невігідний, то його можна спалити

Про маніпуляції навколо «плівок Забзалюка» читайте на нашому сайті <http://tyzhden.ua/Politics/41780>

форми заради майбутнього», до якої він «перейшов».

У разі позбавлення депутатів-мажоритарників «підстраховки» у вигляді місць у партійних списках, вони будуть більш уразливі до тиску адмінресурсу під час виборів. Адже в разі програшу ризикуватимуть виявитися беззахисними перед можливою розправою, що підтвердила доля Юлії Тимошенко та Юрія Луценка, які не мали депутатського мандата. Водночас, зростає конкуренція за прохідні місця в списках опозиційних політсил, а відтак і конфліктогенність в опозиційному середовищі.

Імовірно є зниження прохідного бар'єра та інші зміни, які полегшували б життя супутникам партії влади (на кшталт Литвина) й заплутували плани опозиції. Остання замість чотирьох колон і узгодженого списку мажоритарників отримувала б велику кількість «технічних опозиціонерів», чимало з яких мали б шанси потрапити до ВР як за списками, так і в округах, а там перейти на службу владі. Щоправда, спецоперація Романа Забзалюка, який фактично розсекретив цей сценарій, може відкласти його реалізацію. Про це непрямо свідчить озвучена спікером Литвином думка про те, що зміни до закону про вибори не на часі. Проте, вочевидь, влада визначатиметься щодо цього сценарію ближче до дня

голосування, аби напевне застати опонентів зненацька.

НЕОБХІДНА ОБОРОНА

Найгірше, що може зробити в цих умовах опозиція – це сидіти, склавши руки. Узагалі, певні порухи щодо реагування на загрози є: підписано угоду про спільні дії, положення якої конкретизовано в межах більш технічних домовленостей між учасниками об'єднаної опозиції. Деякі ініціативи виникають на місцевому рівні. Так, на Дніпропетровщині провідні опозиційні партії домовились щодо проведення праймеріз – для визначення єдиного кандидата в кожному окрузі.

Такі праймеріз, до речі, можуть бути відповіддю на спроби влади провести через опозиційні партії потенційних перебіжчиків (через домовленості з партійним керівництвом, механізми якого коротко окреслені на плівках Забзалюка). Зрештою, персоналії мають значення, яке важко переоцінити. Йдеться і про кандидатів, і про потенційних членів комісій, спостерігачів, представників та інших суб'єктів на виборах. Адже якщо ці люди за моральними якостями будуть у змозі протистояти тиску й підкупу, сценарії фальсифікації можуть зазнати поразки. Але це відбудеться лише в разі знаходження таких особистостей уже нині та їх системної підготовки спільно партіями об'єднаної опозиції. ■

Вибори народних депутатів України та місцеві вибори

Загалом демократичні, високий рівень змагальності: рівні умови ведення агітації, відсутність неправових форм тиску на суб'єктів виборчого процесу. Однак в окремих регіонах зафіксовано факти підкупу електорату й фальсифікацій, особливо на місцевих перегонах.

Позачергові вибори народних депутатів України

Загалом демократичні, високий ступінь змагальності, локалізація впливу адміністративного ресурсу та фальсифікацій у межах окремих регіонів.

Вибори президента України

Загалом демократичні, високий ступінь змагальності, локалізація впливу адміністративного ресурсу та фальсифікацій у межах окремих регіонів.

2010

Місцеві вибори

Масове використання владою адмінресурсу, зокрема правоохоронних органів, обмеження доступу опозиційних сил до ЗМІ, масове зняття кандидатів від опозиції з перегонів, клонування місцевих організацій місцевих політичних партій.

2006

2007

2010